

RØDØY-LØVA

INFORMASJONSBLAD UTGITT AV RØDØY KOMMUNE

NR. 1

DESEMBER 2002

13. ÅRG.



kystfolket under Polarsirkelen

Fra redaksjonen

Kjære lesere

Aret er på hell - det er ikke mange dagene igjen av 2002 - jul og nyttårsfeiring står for døren. Selv om vi skriver desember har vi knapt sett snø. Ja vi kan nesten ta med regn også for det har vært et usedvanlig tørt vær i 2002. Når skog og lyngbrann er byttet ut med snøstorm i desember - ja da er det "mot normalt".

20. mars i år kom Rødøyløva ut med en nettutgave som forhåpentligvis mange av våre lesere har tatt i bruk. Denne lokalavisa på internett - som bærer navnet Polarsirkelen - blir ukentlig oppdatert med stoff fra Rødøy. Siden oppstart i mars er det 3694 som har vært inne på Polarsirkelens nettsider, til denne avisen har vi fått tilbakemeldinger fra lesere helt fra Seattle, så gamle rødøyfjerdinger liker å følge med i de lokale begivenheter.

Den gode gamle papirutgaven av Rødøyløva som er inne i sitt 13. år skal ikke glemmes.

Fra redaksjonen vil vi oppfordre våre lesere til å komme med stoff som kan være interessant for trykking i bladet.



Av innhold i denne utgaven av Rødøyløva kan nevnes; de to skoleprosjektene - Tjongsfjord skole som arbeidet med kunst både teoretisk og praktisk en hel uke, og Gjerøy skole som tok for seg gammelskolen som har hundreårsjubileum, men som fortsatt er i vanlig bruk. Videre artikkelen om Rødø Sparebank som ble stiftet 1902.

Som vanlig har vi med litt stoff fra gamle dager. Med denne blanding av gammelt og nytt håper vi at dere finner noe til lesning for rolige juledager.

Vi ønsker våre lesere en riktig god jul og godt nytt år !

BASEHOPP FRA RØDØYLØVA



Du ville ikke tro det, men engang måtte det vel komme. Vi snakker om det første fallskjermhoppet fra Rødøyløva. Det 440 meter høye, sagnomsuste og majestetiske seilingsmerket er erobret av basehoppere. I juli kom de to basehopperne Peter Ptasinski og Johnny Bjørkås til Rødøya.

- Begge to hoppet samtidig, fra to punkter ved siden av hverandre, og vi hadde rundt 7-8 sekunder fritt fall, før vi utløste skjermene, og landet på sandstranden nedenfor. Deretter hoppet vi ut i havet, forteller Ptasinski.

- Senere hoppet vi igjen fra Løva. Flotte hopp da også. Onsdagen 17 juli, rundt klokka tre på ettermiddagen gikk vi igjen opp den vakre veien til løva, og gjennomførte meget vellykkede hopp, sier Ptasinski (27 år bosatt Oslo, opprinnelig fra Fredrikstad) og Bjørkås (27 år

bosatt Oslo, opprinnelig fra Bodø).

Deretter pakket Johnny Bjørkås skjermen sin for lavhopp, og de gikk opp på Rautind for å finne ut om det var mulig å hoppe derfra. Johnny Bjørkås gjennomførte et vellykket lavhopp. Deretter gikk Peter Ptasinski opp på løven, og hoppet rundt klokka elleve på kvelden.

Dermed har det totalt blitt gjort 7 basehopp fra Rødøyløva og 1 fra Rautind .



Vi oppfordrer våre lesere til å besøke nettavisen «Polarsirkelen».

Du kommer dit på følgende adresse:
lokalavisa.no - klikker deg videre på Rødøy og kommer da til Polarsirkelen som er ukentlig oppdatert med stoff fra Rødøy.



RØDØY-LØVA

Utgiver: Rødøy kommune
 Ansvarlig: Rådmannen
 Redaksjon: Kultursekretæren
 Opplag: 1000. Distrib. fritt til alle husstander i kommunen.
 Layout/trykk: Rønnes Trykk as, Mosjøen
 Web-adresse: <http://www.rodoy.kommune.no>



EUROPAMESTER FRA JEKTVIK

De andre europeiske sommerleker for nyretransplanterte og dialysepasienter ble arrangert i Balatonliga 10 mil utenfor Budapest i tidsrommet 31. august til 8. september 2002. Arrangementet arrangeres annethvert år, og det første mesterskapet var i Aten i 2000.



Fra Norge og Jektvik deltok Per Ivar Myrbekk, han kom tilbake med tre medaljer. Gull i bowling, sølv i volleyball og sølv på 200m løp, videre fikk Per Ivar 4. plass i lengde og 4. plass på 100m.

Per Ivar Myrbekk er rektor ved Jektvik skole og en dyktig felespiller, han kommer opprinnelig fra Oppdal men har vært lærer og rektor i Jektvik de siste år.

Under årets arrangement var det bortimot 400 deltakere fra 21 europeiske land: Østerrikt, Sveits, Belgia, Kypros, Tsjekkia, Spania, Finland, Tyskland, Hellas, Ungarn, Irland, Italia, Luxemburg, Norge, Slovenia, Slovakia, Romania, Tyrkia, Ukraina og Bulgaria. I tillegg var det en liten gjestedelegasjon fra Russland.

Fra Norge var det 5 deltakere. Det ble tatt 3 gull, 5 sølv og 1 bronse. Øvelsene er inndelt i ulike klasser: junior, adult, senior, veteran og superveteran. Alle øvelsene arrangeres etter internasjonal standard, og medaljeseremonier likedan.

Transplantertes idrettsforening (TIF) ble stiftet i 1987. Det er i dag ca 50 aktive medlemmer. Denne foreningen er en pådriver for at transplanterte skal drive med fysisk aktivitet. Per Ivar fikk nytt nyre for noen år siden, etter at nyrene hans hadde sviktet. Han forteller videre om noe av årsaken til at det er viktig for transplanterte å holde seg i form. Når noen får et nytt nyre er det fordi de gamle slutter å fungere. Dette kan det være mange årsaker til. Mens man venter på nyre må man gå

i dialyse. Det vil si at du blir koblet til et apparat som overtar den funksjonen nyrene har. Etter en nyretransplantasjon må man gå på medisiner som hindrer kroppen i å frastøte seg det nye organet. Slike medisiner fører lett til bivirkninger. Det er av stor viktighet at de som er transplantert holder seg i god form. Målet for de fleste som deltar er å gjennomføre fysisk aktiviteter de føler som en prestasjon ut fra egne forutsetninger. Nivået er selvfølgelig varierende, men det virker som nivået blir bedre og bedre for hvert mesterskap. Turen er en fin kombinasjon mellom idrett og det sosiale. Det å treffe mennesker fra andre land som har vært gjennom det samme som en selv er i seg selv vert turen.

M/S SJÅVIKNES N-102-R

Det familie-eide fiskebåtrederi Sjøviknes AS i Jektvik har anskaffet nytt fiskefartøy. For 6 millioner kroner har selskapet kjøpt M/S Værøybuen av Moskenes. Båten er en vel 20 meter lang trebåt, bygget av Rana Ship på Hemnesberget i 1968. Motoren er en Catepillar 3408 med 408 hestekrefter fra 1987.

Finansieringen har skjedd med banklån på 4 millioner kroner, egenkapital på 1,5 millioner kroner og til sammen 0,5 millioner i støtte fra Rødøy kommune. Kommunens andel er delt mellom 100.000 kroner i tilskott og 400.000 kroner i rentefritt lån til investeringen.

Sjøviknes AS er eid av Bjørnar Sjøvik, Kent Sjøvik og Trond-Viggo Sjøvik, som alle er aktive yrkesfiskere og skal delta i den daglige driften av fartøyet. Fartøyet er rigget for not og snurrevad og har torskekvote, deltakeradgang til seinotfiske foruten silderrettigheter.

«Sjøviknes» ved selskapets landbase i Jektvik.





Her ser vi den hundre år gamle skolebygningen på Gjerøy.
(Foto: Roy Otheliussen).

TROFAST SLITER FYLLER 100 ÅR



Skoleklasse fra 1902. (Foto: Lisbeth Karlsen).

Vi tok for oss tre årstall i norsk skolehistorie; 1902, 1952 og 2052(!). De 24 elevene ble delt inn i tre grupper som skulle prøve hvordan det var å gå på skolen før i tiden, og også finne ut hvordan det muligens vil bli om 50 år. Tre klasserom ble innredet i en stil som skulle være typisk for årstallet, og alle elevene fikk være en dag innom på hvert sted.

Elevene møtte opp i antrekk som var (og muligens vil bli) typiske for perioden. Det var jenter i lange skjørt og forklær og gutter med lapper på knærne og bukseseler, noen i bukser med press og vannkjemmet hår. Årskullet fra 2052 hadde fantastiske kostymer i plast og metallic og spennende ansiktsmaling og frisyre.

På Gammelskolen var det innredet et klasserom fra 1902 med planjer fra bibelhistorien og gamle skolebøker. Her fikk elevene øve på sal-

mevers, lese bibelhistorie, skrive skjønnskrift med penn og blekk. Tegning og sang sto også på timeplanen. Det hersket ro og disiplin, men det hendte også at noen måtte en tur i skammekroken.

I 1952 startet dagen med kristendom og salmevers. Elevene måtte lære fremmedord og de ble hørt i matematikk. Frøken var streng, med pekestokk – også her hendte det at elevene måtte i skammekroken. Gymnastikkundervisningen foregikk ved pultene, her var det dype knebøy og roøvelser.

I 2052 var den ordinære lærer avskaffet. Elevene satt pent på rekke med hver sin flate PC og fulgte med på en større skjerm hvor en svært nifs utgave av lærerstanden fulgte dem med argusøyne. Ved det minste tegn til uroligheter, eller hvis feil svar ble avgitt ga læreren elevene støt via en stor ring han hadde på

I år er det 100-års jubileum for Gammelskolen på Gjerøy. Her har flere generasjoner gjerøyværinger gått på skole, og en hel del av dem har også bodd på internat på loftet. Ved skolen bestemte vi oss for å markere dette i Grunnskolens uke.

fingeren. Ringen lyste rødt når elevene fikk støtet.

Foreldrene var invitert til å komme på besøk til skolen på formiddagene, og noen dukket opp. Hver dag var det felles bespisning og i tillegg til den vanlige matpakka ble det servert sveler, vannkringler og wienerbrød.

Torsdag 14/11 var det bygdekveld med avslutning av prosjektet og høytidelig feiring av 100-års-jubilanten. Her var alle generasjoner representert. Elevene sang noen oppdragelsessanger av Margrethe Munthe, deretter var det fremføring i de forskjellige klasserommene. Tilhørerne ble inndelt i tre grupper og fikk gå rundt og se på undervisningen. På Gammelskolen fikk de høre salmesang og høring av elevene i historien om Josef og brødrene fra bibelhistorien.

I 1952 var det også salmesang og høring av elever i forskjellige fag. I



Noen elever fra 1952. (Foto: Roy Otheliussen).



Baking av vannkringler.
(Foto: Roy Otheliussen).

tillegg fikk vi høre en av elevene lese opp en morsom stil om en pen småpike som ville lære å strikke, noe alle pene piker burde kunne på den tiden. I 2052 var det altså datastyrt undervisning med et nokså uhyggelig preg.

Etterpå samlet alle seg i den nye gymsalen i samfunnshuset til mat, kaffe og saft. Foreldrene hadde bakt kaker og rundstykker, en av lærerne og noen elever hadde laget vannkringler. De minste barna lekte og koste seg. Til sist holdt skolesjef Kolbjørn Lorentzen, som også er tidligere elev ved Gjerøy skole, en interessant tale, hvor han for-

talte om skolesituasjonen i Rødøy rundt århundreskiftet. Selv hadde han bodd på internat på loftet på Gammelskolen fra 7 årsalderen. (På 50-tallet). Vi fikk høre at selv en ærverdig skolesjef har bedrevet en del spillopper i skoletiden!

Elevene og lærerne fikk mye positiv respons etter fremføringene, og vi synes også selv at det var et artig og lærerikt prosjekt!
Randi S. Hoff

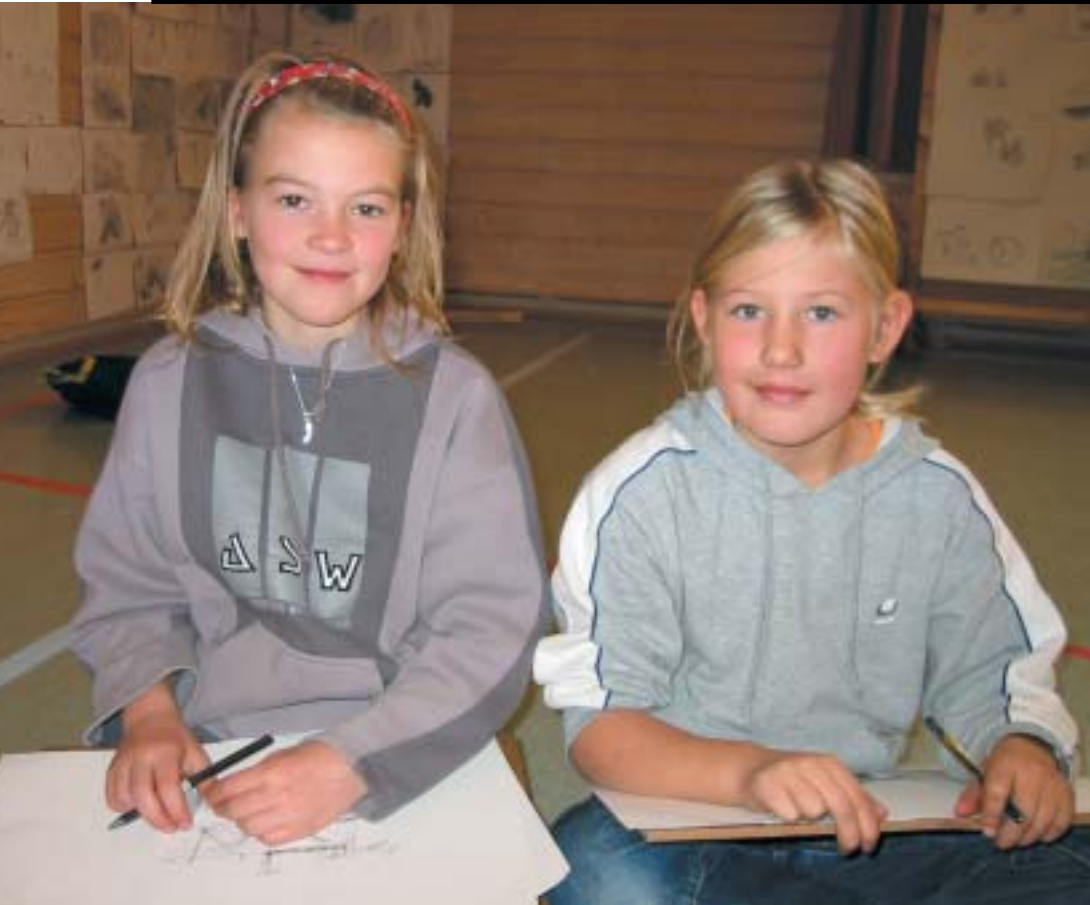
*Slik blir moten i 2052.
(Foto: Lisbeth Karlsen).*



Fremtidens lærer!
(Foto: Viviann Strøm).

Her opptrer elevene med sang i gymsalen.
(Foto: Roy Otheliussen).





Uke 46 i år ble en annerledes undervisningsuke ved Tjongsfjord skole, klasseinndelingene ble oppbrutt, elever og lærere satte seg sammen på gulvet for å gjennomføre en workshop i tegning og maling. I stikkordsform kan nevnes noen av de tema som de var gjennom og begreper som ble brukt denne uka ofte enn ellers:

Å TEGNE ER Å SE

Tegning, maling, croquis, stilleben, collage, kull, pastell, akryl, akvarell, fargelære, materiallære, optisk fargelære, kunsthistorie, musikk, utstillingsteknikk, lys/skygge, perspektiv, rom.

Denne storsatsningen når det gjel-

der kunst ligger innenfor et av de tre satsningsområdene som Tjongsfjord skole har i sine planer for inneværende skoleår. Da dette skoleåret ble planlagt ble det bestemt å bruke grunnskolenes uke til dette tema. Det var ønske om å lage et opplegg

for alle 67 elevene fra 1. til 10. klasse over fem dager. Siste dag skulle avsluttes med utstilling åpen for alle.

De mål som skolen satte for tiltaket lyder som følger: «I løpet av kunstuka skal elever og lærere få møte profesjonelle utøvere, slik at elevene



kan få glede og inspirasjon til egne arbeider og lærerne kan få kompetanseheving i forhold til faget kunst og håndverk. Lærerne skulle kurses ekstra på kveldstid, dermed kan skolen dra nytte av denne satsningen også i årene som kommer».

Med dette som utgangspunkt ble det tatt kontakt med Nordnorsk Kunstnersenter i Svolvær som gjennom sin formidlingspedagog Kristin Risan tilrettelegger og engasjerer en profesjonell kunstner som ligger nært opp til det aktuelle ønske, sammen reiser de ut med et ganske ferdig sydd opplegg.

Denne gangen var det maler og grafiker Tine Lundkvist som kom sammen med Kristin Risan.

Vi sakser litt fra rapporten som er skrevet av Kristin Risan etter kunstuka:

De som var med:

Tjongsfjord skole

1. til 3. klasse: 21 elever

4. til 6. klasse: 19 elever

7. til 10. klasse: 27 elever

ca 10 lærere

Tine Lundkvist, maler og grafiker

Kristin Risan, formidlingspedagog ved NNKS

Varighet: 5 dager

• Målet med denne kunstuka var å gi en del grunnleggende kunnskap i visuelle uttrykk og arbeide så mye at den enkelte skulle føle at arbeid gir utvikling

• Overskrift for prosjektet: Å tegne er å se. Det er kanskje litt pretensiosøst å samle alle elevene på



denne måten, men vi følte at alle burde få mulighet til å være med.

• Alle 5 dagene begynte med felles croquis i gym.salen, det eneste rommet som var stort nok til å samle oss alle. Etter hvert ble elevene delt opp i grupper og arbeidet på ulike poster. Vanskeligheten med så mange elever er å holde alle i arbeid hele tiden. Her hadde vi god hjelp av lærerne som ikke bare jobbet sjøl, men også holdt et øye med sin egen klasse/gruppe.

• Vi fikk i rikt mon oppleve effekten av å være mange som konsentrerer seg om det samme. Gruppedynamikken var til å ta og føle på.

Oppsummering:

Det virker som om både lærere og elever hadde mye utbytte av disse dagene. Vi som arrangerte er svært imponert over både arbeidsinnsatsen, utviklingen og resultatene. Jeg vil spesielt trekke fram at det var så mange som orket å plages og jobbe lenge med et bilde. Vi fokuserte ikke på at det skulle være morsomt, men at en skulle lære noe og oppdage noe. Men om vi ikke kom for å underholde, så var mye av arbeidet også lystbetont.

Tine og Kristine bøyer seg og takker for en fantastisk uke.

Navnene på dere som deltok skulle vært med, men dem har vi glemt. Bildene dere laget og synet av dere i arbeid, det sitter derimot fast i minne - og vi vil snakke om det - lenge.

Svolvær den 12. nov. -02

Kristin Risan



RØDØY RUNDT

SMÅNYTT FRA RØDØY

Bangs Bilruter AS overtar renovasjonen i Meløy

Fra 1. januar 2003 er det Bangs Bilruter AS som skal kjøre renovasjonsinnsamlingen i Meløy kommune. Dette er klart etter nye anbudsrunder i renovasjonsselskapet Iris. Det er egentlig SB Transport som har fått anbudene, men Bangs Bilruter som skal utføre tjenestene på vegne av SB Transport. Begge disse selskaperne er heleide datterselskap av Saltens Bilruter AS fra Bodø. Kontraktperioden er 7 år.

I samband med dette anbudet vil Bangs Bilruter anskaffe egen søppelbil og regner med ansettelse av to nye medarbeidere som skal foreta kjøringen.

Bangs Bilruter AS har løyve til transport av personer i rute, turkjøring og lokal transport av gods. Bangs Bilruter AS har sin lokasjon med garasje og kontor i Esvik ved Tjongsfjord.

Rein til vinterbeite på Renga

Sist i november fraktet Olav J. Kvalvik nærmere tusen rein med ferja si til Renga. Der skal reineier Gaup ha flokken sin på vinterbeite. Kvalvik kjørte reinen fra Nord-Sjona til Renga og måtte kjøre to turer for å få med alle dyrene. Det er mange år siden det har vært rein på Renga.

Vinterbeitet skjer fram til april måned da flokken blir fraktet til kalvingsområdet. I fjor var reinflokken på Nesøya og året før det på Rødøya.

Kaiskuret på Rødøy

I disse dager rives det gamle ekspedisjonslokalet på Rødøy som har fungert som billettkontor og venterom i snart etpar menneskealdrer. I det gamle venterommet hadde man før en vedovn som man fyrte opp på kalde dager. Det var i den tiden «lokalen» gikk i Helgelandsruta og da kunne ventetiden noen ganger bli

lang. En kunne ikke lite på at båten kom til faste klokkeslett – det eneste som var sikkert var hvilken dag båten var i rute.

Ekspeditør Odd Rossvoll vil nå sette opp nytt venterom litt i bakkant av kaia.

Stor interesse for kjøp av melkekvoter

17 bønder i Rødøy, 12 bønder i Lurøy og 22 bønder i Meløy har søkt om få kjøpe melkekvote i år. Alle disse får kjøpe seg større kvote, men bare fjerdeparten så mye som de ønsker. Salgskvantumet i hele Nordland fylke er på 2.258.925 liter og det er samme kvantum som 40 bønder har solgt tidligere i år. Nå har Statens Landbruksforvaltning (SLF) gått gjennom alle søknadene og resultatet viser stor interesse for å kjøpe seg større kvoter. I Nordland fylke er det så mange som 734 bønder som vil ha mer kvote og de har søkt om å få kjøpe over 11,3 millioner liter. Men bare vel 2,2 millioner liter er altså til omfordeling og tallene viser at i kommunene på Nord-Helgeland er det Hemnes om vil få størst netto økning i kvantum, mens Nesna får størst nedgang.

Tallene viser hvor mange melke-

produsenter (i parentes) som selger sin kvote, samt kjøper ny kvote 2002:

NESNA: salg (3) 155.701 liter, kjøp (13) 29.592 liter

HEMNES: salg (1) 47.074 liter, kjøp (41) 116.568 liter

RANA: salg (3) 157.428 liter, kjøp (32) 84.089 liter

LURØY: salg (0), kjøp (12) 24.487 liter

RØDØY: salg (0), kjøp (17) 43.698 liter

MELØY: salg (1) 42.407 liter, kjøp (22) 67.753 liter

GILDESKÅL: salg (1) 44.949 liter, kjøp (7) 21.242 liter

Tiårsjubileum for vegåpning i Strømdalen

I høst er det ti år siden Hjallis klipet av snora og åpnet parsellen Straumsvik-Reppen av Riksveg 17. Det skjedde nøyaktig klokka 16.32 den 10. oktober 1992 utenfor Straumdalstunnelen. Da Hjallis skar over snora med en gammel skøyte fra onkelens smie på Bø-Kvalvika så var han omringet av over 1.000 tilskuere. Ved snora stod vegsjefen i Nordland Arne Løvmo og ordføreren i Rødøy Bernt Arntsen.





SMÅNYTT FRA RØDØY

Kvinne-overskott i Rødøy

– Unge jenter drar fra utkantene, har vært refrenget i mange år. Men dette er ikke lenger tilfelle i alle distriktskommuner. Ifølge SSB (Statistisk Sentralbyrå) var det per 1. januar 2002 flere kvinner enn menn i befolkningen i Rødøy og dette gjelder også for den viktige aldersgruppen 20-39 år. Det er i denne gruppen de fleste flytter og etablerer seg med familie. SSB-tallene for Nordland viser at det totalt var en kvinneandel på 48,68% i aldersgruppen 20-39 år. For åtte Nordlandskommuner er det kvinneflertall og tre av disse kommunene ligger på Ytre Nord-Helgeland.

Dette må karakteriseres som ganske oppsiktsvekkende. Slik er situasjonen for kommunene:

Nesna 50,86%

Lurøy 46,53%

Træna 55,37%

Rødøy 51,03%

Meløy 48,28%

Det er ganske store variasjoner mellom Nordlandskommunene. Træna topper kvinneandelen i aldersgruppen 20-39 år med over 55%, mens Rødøy følger på andreplass med vel 51%. Nederst på statistikken ligger Moskenes kommune med 39,39%, Værøy med 42,51%, Sørfold med 43,11% og Ballangen med 43,75%.

Rødøy kommunestyre på befaring

I september var kommunestyret på befaring i Melfjorden- og Gjervalenområdet og det ble også en snarut til Nordfjorden. Formålet med befaringen var å komme nær til de områdene som omfattes av kraftutbyggingen til Salten Kraftsamband.

Med båtfører Torleif Benjaminsen ved roret på Polarsirkelen Båttransport gikk turen gikk først til Gjervalen hvor en fikk ta nærmere i øyesyn de områdene hvor kraftstasjonene skal være. Deretter bar det innover Melfjordens sørside for å se på elvene Hyttelva, Sleåga, Sandvik-elva og Komagåga som skal overføres til Storåvatn kraftstasjon. Kommune- styret med

sine gjester fra NVE, SKS og NIVA ble så kjørt inn til mektige Nordfjorden hvor Benjaminsen oppvartet med reker og laks til lunsj. Som følge av den tørre og nedbørsfattige sommeren har elvene og bekkene i området hatt meget liten vannføring i hele august måned. Noen av bekkene har vært helt tørrlagte i lang tid. Men værgudene har gjort sitt de siste 3-4 dagene for å planlegge befaringen og derfor fikk turdeltakerne se regntunge vassdrag.



RUNAR THYRHAUG DISPUTERTE FOR DOKTORGRAD



Cand. Scient. Runar Thyrhaug disputerte 18. oktober 2002 for dr.scient.-graden ved Universitetet i Bergen med avhandlingen: «Marine alge-virus interactions»

Runar Thyrhaug er fra Tjongsfjorden i Rødøy. Han avla cand. Scient. Eksamen ved institutt for mikrobiologi ved Universitetet i Bergen i 1998, og har siden vært stipendiat ved samme institutt. Etter disputasen vil Thyrhaug arbeide som forsker ved Nordlandsforskning i Bodø.

Thyrhaug har i sitt forskningsarbeid forsøkt å finne ut hvordan sam- og motspillet mellom alger og virus blir regulert. Resultater fra feltarbeidet viser at virus kan være den direkte årsaken til kollaps av algeoppblomstringer, men også at virus og alger lever side om side i lange perioder. Laboratorieforsøk viser at tidspunktet på dagen en alge blir infisert kan ha stor betydning for utfallet

av infeksjonen. Videre utvikler alger raskt en form for resistens mot virusangrep slik at bare en liten del av algene i kulturen dør av infeksjonen. Dette fører faktisk til at infiserte alger overlever lengre enn uinfiserte alger, da den lille andelen av alger som ofrer seg sørger for resirkulering av næringsstoffer, og dermed forlenget overlevelse for de resterende alger. Infiserte algekulturer kan overleve slik i minst ett år uten ekstrem næring, mens uinfiserte algekulturer dør innen 1-2 måneder.

Avhandlingen inneholder også en teoretisk analyse av virkningen av slike reguleringsmekanismer. Tidligere analyser har antatt at enten algen eller viruset må dø ut for at den andre parten skal kunne overleve. Men ved å inkludere de nye mekanismene viser det seg at både alger og virus kan overleve i den samme vannmasse hele året.

MINNE FRA GJERVALVATNET

SOMMEREN 1939

Denne beretningen om transport av fe til sommerbeite er nedskrevet av Reinert Jansvik. Han kommer fra Jansvik og var forstander ved den Evangelisk Lutherske Frikirke i Rødøy i en årrekke. Vi gjengir historien slik Reinert selv har skrevet den.

Redaksjonen.

Søster Dorthea Skivik hadde ei datter som hette Laura. Hun var gift med Jens Pedersen og bodde på østsiden av Gjervalvatnet, som er ca. 2 km langt og bredt. I Skivika hadde hun kårku som sønnen Georg foret og passet vinterhalvåret. Den kua pleide Dorthea å ha på «unnadrått» hos datteren Laura i Gjervalvatnet.

Den våren eller sommeren som her skal berettes om skulle Karl Molvik med motorbåten sin være skysskar med kua til Dorthea, hun var jo svigermor til Karl Molvik. Samme turen skulle vi sende en enfors okse som skulle gå på beite på vestsiden av Gjervalvatnet, ei vik som var avgrenset med vann og bratte fjellvegger. Sammen med enforsoksen vår skulle så Jens og Laura sin 2-års gammel okse gå og beite om sommeren.

Turen begynte greit oksene ble tatt ombord i Jansvika og Dorthea si ku i Skivika, og turen gikk videre inn til Gjervalen. Der inne losset vi dyrene på land og Karl ble igjen om bord for å passe på motorsjarken. Dorthea og jeg skulle så få dyrene plassert der de skulle være. Oksene vår var lite villig til å la seg leie oppover dalen, men Dorthes viste råd, hun batt bare oksene og kua sammen slik at kua måtte gå foran. Vant som hun var etter mange år fram og tilbake fra Gjervalvatnet, så gikk det ganske fort å komme oppover til vasshøvet (der hvor elva renner ut fra vannet). Men der møtte vi også de første problemene. Føringsbåten var en lang og grunn båt med garnering i mellomrommet og bakseterommet. Oksene vår ekspederte vi først dit den skulle være. Så tok vi kua i båten og førte den over vannet og opp til gården. Men da vi kom til gården viste det seg at de var internert på grunn av skar-

lagensfeber. Dermed kunne vi ikke nærme oss gårde grunnet smittefare. Vi ropsnakket med folkene på gården fra stranda der vi satte kua på land. Men storoksen som vi skulle ha med over vannet til vår okse, den var ute i beitemarka sammen med kyrne på gården, og de beitet langt oppe i ei li under Kjerringtinden, en fjelltinde som ligger østfor Kvalhøvet.

Resultatet ble derfor at vi måtte til fjells og hente oksene og deretter prøve og få den fraktet tvers over det 2 km brede vannet. Vi rodde da båten til ei sandstrand like nedfor der kyrne gikk oppe i lia. Så brynte vi båten slik at vi kunne vade til og fra midtrummet på båten.

Så bar det til fjells. Men Dorthea ville ikke at vi skulle slite oss ut med å gå den lange turen oppover. Hun begynte bare å lokke på kuene, og da oksene oppserverte det begynte den å raute og belje, og det tok ikke mange minuttene før den var nede på stranda. Vi var forberedt på at den var sint på folk så vi stilte oss opp ved ei stor bjørk. Der gjorde vi fast det lange og sterke tauet som vi skulle leie oksene med. Oksene kom brusende til kloss hold og vi fikk ei renneløkke over hode på den, for den hadde ikke horn. Det hele gikk helt lynraskt og smerte fritt både for oksene og for oss. Da vi hadde fått muleband (grime) på oksene så bar det mot båten. Vi måtte jo vasse i vann med oksene og da vi kom til båtripa så ville ikke oksene godvillig følge med lenger. Dermed måtte vi løfte opp en fot ad gangen og plassere den inni båten. Men da vi skulle ha bakføttene over båtripa så snudde den bare og spaserte ut av båten. Dette skjedde to ganger. Da syntes Dorthea det var nok eksis. Hun tog

leiertaugene som var bunnet om halsen og mulen på oksene. Da vi for tredje gang hadde fått frambeina inn i båten så tok hun likegodt leiertaugene og gjorde halvstikk om betten, (den midterste tofta som var fastklinket i båten) og slo en diger dobbelknote under haka på oksene. Så mannen vi oss sammen og løftet bakføttene en for en over båtripa og der måtte værsegod stuten stå. Et hardt tak var det - og sikkert nok - det tyngste tak i denne prosessen var å få båten av fjærene som bestod av bare fin sand. Det var tungt men det gikk til slutt.

Da vi hadde fått båten på fløtt med oksene og oss sjøl oppi så skulle jeg ro.

Men oksene som stod med hode rett imot meg ville ikke godta den fektinga med årene som jeg var nødt til å gjøre for å få ro skikkelig. Stuten begynte å svinge bakroppen hit og dit og det så virkelig stygt ut for at han kunne greie å kvelve båten.

Da grep Dorthea igjen tauet - den enden som var til overs - den slengte hun tvers over ryggen foran korsbeinet og ridde en årtlig knute. Så plasserte hun baken sin på ripa og eine foten mot læret på oksene, og så kommanderte hun meg til å legge kursen tvers over vatnet.

Oksene stod som i ei skruestikke og jeg rodde det beste jeg orket til andre stranda, der løyste vi stuten og på land var det ikke vanskelig å få den til å spasere.

Men reaksjonen etter denne dags begivenheter kom først natta derpå. Jeg sov ikke den natta når jeg tenkte på hva som kunne ha hendt dersom oksene hadde veltet båten. Det samme sa Dorthea, hun hadde heller ikke smakt søvn den natta.

R. Jansvik



Kristine Johansen drev butikk på Nordnesøy. Hun var eneste kvinne blant innskyterne i Rødø Sparebank.



Lensmann Forsaa var blant initiativtakerne til å stifte egen lokal sparebank i Rødøy.

100 ÅR SIDEN RØDØ SPAREBANK BLE STIFTET

Mandag 5. mai 1902 ble Rødø Sparebank opprettet ved at 42 enkeltpersoner dannet innskott i et grunnfond på tilsammen 2.050 kroner. Innskyterne betalte inn bidrag som varierte fra 10 kroner til 100 kroner.

Det var en som betalte 10 kroner, elleve som betalte 20 kroner, ni betalte 30 kroner, elleve betalte 50 kroner og ti betalte 100 kroner. Av de 42 personene var det bare en kvinne, nemlig Kristense Johansen fra Nordnesøy. Hun skjøt inn 20 kroner.

De ti som betalte 100 kroner var:

Benjamin Johnsen, Nordnesøy
Edvard Jensen Havnø, Rødøy
Lensmann L. Forsaa, Rødøy
M. Lossius, Rødøy
Gabriel Nilssen, Nordnesøy
Guttorm Hagevik, Kila i Tjongsfjord
N. Jentoft, Nordnesøy
Chr. Jæger, Selsøvik
Peder Haagensen, Nordnesøy
Kirkesanger Røsaak, Rødøy

Første gang spørsmålet om egen bank i Rødøy ble tatt var så tidlig

som i 1857. Da var det han Gammel-Jæger» (eller O.S Jæger på Selsøvik) som luftet ideen i herredstyret og det ble tillikemed satt ned en egen komite for å utrede saken. Men dengang førte det ikke fram.

Rødø Sparebank ble drevet som selvstendig lokalbank helt fra til begynnelsen av 1980-tallet, da den ble fusjonert inn i Sparebanken Rana.

«Rødøybanken» som folk flest kalte den, feiret 50-årsjubileum i 1952 og 75-årsjubileum i 1977.

Rødø Sparebank.

Petter Haagensen eier «Håkagården» på Nordnesøy og han er fjerde ætteleddet som sitter på gården. Hans oldefar Håka Nilssa kom med familien fra Jamtlia i Nord-Rana til Nordnesøy i midten av 1840-åra. I store trekk ligger gårdstunet idag slik det var i tiden omkring 1900.

PETTER I HÅKAGÅRDEN

– Helt siden min oldefar Håka Nilssa kom til Nordnesøy, så har det vore fire hovedbruk på Nordnesøy, forteller Petter Haagensen. *Men eg trur ikkje at gammelkaran egentlig betrakta seg sjøl som nokka bønder, sjøl om de stundom ble omtala som «bonen på Grimsland» og «bonen i mittigår'n» o.s.v.* De hadde jo dette gårdsbruket, men fiske var vel så viktig, sier Haagensen.

– Mannfolkan var borte for å tjene noen kroner og da var det kvinnfolkan som var heime for ta rede på det som var der. *Eg trur at for mange av mannfolkan her så var gården en klamp om foten*, medgir Haagensen. Kanskje var far min et unnatak for han var glad i jorda, men selv ikke han ville kalle seg bonde.

Gårdhusene

Petter Haagensen har brukt mye av sin tid siden han ble pensjonist til å pusse og sette stand gården og husene. Det store våningshuset er oppført på gården i 1850- eller 1860-åra og skal være flytta fra Selfors i Rana. I 1910 ble det påbygd fra 1 1/2 etasje til 2 etasjer samtidig som det ble laget et påbygg. Petter Haagensen

har holdt det vedlike og lagt vekt på å gjøre nødvendige restaureringer etter råd fra fagmyndigheter. Mens han har arbeidet ute har kona Anna stelt inne.

Fjøsene skal være bygget i 1860-åra og er tidstypisk med muring av grov stein og låve av trebygg ovenpå. Fjøsene rommet i sin tid 5-6 kyr, okse, 7-8 sauer og en hestestall i forgangen.

På gården finnes også smie, stabbur med burssvale i 1 1/2 etasje og en muret jordkjeller med kjellerhus ovenpå. I enden av stabburet er det en torvskjå.

Det finnes ikke nye bygninger på gården som forstyrrer det gamle gårdsmiljøet. Av bygningsmasse som var i bruk på gården fra gammel tid er det et mølnhus, en skjå for å kjøle melkspannene og et sommerfjøs gått tapt av tidens tann.

I tillegg til husene har Petter Haagensen lagt vekt på å holde innmarka med slåttengene vedlike og han har reparert de gamle gjerdene rundt innmarka.

En annen lidenskap han har hatt i de senere år er utsetting av flere tusen granplanter som han har gjort

først og fremst som leplanting. Hele gårdsanlegget er et av de mest komplette i Rødøy kommune og representerer en stor kulturhistorisk verdi.

Bordkledningen

Våningshuset er flytta fra Selfors i Rana. Han som hadde det før reiste til Amerika og solgte både eiendommen og husene. – Fylkeskonservatoren har vært med å gi råd under restaureringen. Vi reiv vekk all kledningen helt til vi kom inn i tømringen. Under to vinduer var det littegrann antydning til råte. Og vi trodde vi skulle legge inn en totomsplanke, men fikk ikke inn meir enn et tomsbord. Der var tømmeret så hardt at øksa ville ikke bit på det, forteller Haagensen.

Smedarbeidene i huset

– Han som hadde huset før het Mons Jonassen Selfors og om han heter det at han var hele Nord-Ranens øksesmed. Petter Haagensen forteller at gammelpastoren på Gjerøy, Bernhard Lauritsen, brukte å bo i huset da han var på reise.

– Og han var en flink smed, ikke bare med smiing men flink å herd også, sier Haagensen. En gang sa han at den som hadde laget gangjernene på dørene oppe på loftet her, han måtte ha kunnet sin ABC i smia. Så det handverket som Bernhard Lauritsen beundra, det var sikkert arbeidet av denne øksesmeden på Selfors, tror Haagensen.

Hvilke tanker gjør du deg når du står og arbeider på gården?

– *Nei, eg vet ikkje – men det var jo her at fedrene har bodd og streva og virka*, sier Haagensen ettertenksomt. Også er det jo det at det nå ikke finnes hus ifrå denne tidsperioden og av den formen på denne øya som er bevart lenger. Og jeg vil gjerne være med å være med å beva-

Våningshuset er opprinnelig fra Selfors i Rana, men påbygd rett etter århundreskiftet.





Petter Haagensen viser fram detaljer i restaureringsarbeidet av fjøsen.

re noe av det gamle. Men museumstanken har jeg aldri tenkt på, sier Haagensen.

Hva betyr mest for deg?

– Jeg liker å arbeide, jeg må ha noe å gjøre, slik at arbeidet i seg sjøl har vært en vitamin-innsprøyting. Men det har jo også vært artig å se at jeg vart ferdig med en ting sånn som denne vesterveggen. Nå vet jeg at nå er den gjort, sier Haagensen tilfreds.

– *Men arbeid, ka du trur - her er vel snart et hunder småruter berre i vesterveggen og det er jo ikkje ei som ikkje har vørre ute.* De rammene som var råtten måtte erstattes med nye i samme stil, og kjetta inn på nytt. Og mangan ei rute har jeg knust før jeg begynte å få «teiken» på det.

Det må være en eller annen kraft som driver deg?

– Jeg har bestandig følt det på den måten at sjøl om jeg står som

juridisk eier av dette her, så må jeg være så høytidelig å si det at jeg har i grunnen tenkt den tanke at jeg har det til låns ifra gammelkaran. Eller du kan si det er en del av Norge som jeg har til låns og det er min forbannende plikt å stille skikkelig med det, så at eg kan overlevere noe som ikke er kleiner enn det jeg sjøl overtok. Jeg vil ta rede på det som har vørre og overlevere stafettpinnen til neste bruker i best mulig stand.

Komplett treskeanlegg

– Jeg og ho Anna har tatt rede på en god del gamle arbeidsredskaper her på gården som gammelkaran brukte, forteller Haagensen. – Vi har et komplett treskeanlegg så vi kan treske kornet på gammeldagsmåten fordi vi har både treskemaskin, drøftengen (som de også kalla skaksållen) og rensemaskin.

– *Og eg kan enno skjære korn og kan kornbennel.* For når de batt

kornbandene så hadde de ikke hysing, de laga jo til en bennel. Så det var jo diverse snurringer.

– Men en ting er dessverre blitt borte og det er staurpikjen¹⁾. *Kor den er faren hen, det veit eg ikkje!* Haagensen forteller at han har mange kornstauer, bl.a. etpar som det står «HNN» - «Håka Nielszen Næsø». – Det er sånt som han kunne ha hatt med seg da han kom ifra Ran. Så de er nok ihvertfall så gamle som fra 1850-tallet, tror oldebarnet som i dag residerer eiendommen.

– *Og så sirlig bokstavene er høgd inn i stauren, det er sikkert øksa de er høgd med.*

– *Ranværingen; han kuinn bruk øksa,* slår Haagensen fast.

1) For den som ikke vet hva staurpikjen er: Det er en lang spiss stav med en krok et stykke fra toppen, spissen ble tredd gjennom kornbandet, etter at det var satt på stauren ble kroken brukt til å dra det godt nedpå.

STATSTILSKOTT TIL UNGDOMSSATSING I DISTRIKTENE

Barne- og familiedepartementet har fordelt årets tilskott til ungdomssatsing i distriktene og Rødøy fikk 68.000 kroner. Til sammen er det 39 kommuner i hele landet som er tildelt midler av rammen på 2,6 millioner kroner. Det er fjerde året på rad at departementet fordeler disse pengene og hensikten er å bidra til økt ungdomsaktivitet og innflytelse i distriktskommuner.

Tildelingen av penger er skjedd på bakgrunn av søknader fra de enkelte kommunene. Det var i vinter at departementet inviterte distriktskommuner med størst nedgang i folketallet til å søke, og 48 av de 64 kommunene leverte søknad. Departementet sier i en pressemelding at de har lagt vekt på å tilgodese søknader med ungdomsinnflytelse og at midlene skal brukes til å sette i gang ny aktivitet for og med ungdom.

– En aktiv ungdomspolitik kan være med å motvirke fraflytting og styrke ungdommers tilhørighet til hjemkommunen. Vi ønsker derfor å stimulere kommunene til å drive en aktiv ungdomspolitik, med dialog mellom ungdom og lokale myndigheter og bedre ungdomsinnflytelse, sier barne- og familieminister Laila Dávøy i en uttalelse på departementets nettsider.

– Ungdomsarbeidet i distriktskommunene er i stadig bedring, og det kom mange gode søknader, sier barne- og familieminister Laila Dávøy. Erfaringen fra tidligere år viser at tilskuddene stimulerer til mye kreativitet, og at midlene går til treffsteder for ungdom, ungdomsfestivaler m.m. I mange kommuner omfatter tilskuddet flere prosjekter og aktiviteter.



Bildet viser utløpet av Smibelgvatnet, som ligger ovenfor Sørfjordgården/Tømmerdalen og ca 500 m.o.h.

KRAFTSAKENE RULLER VIDERE

Flere store saker knyttet til kraftutbygging m.v. har preget arbeidet i Rødøy kommune de to-tre siste åra. Rødøy kommune har måttet bruke tid og krefter til å få disse store saken fram. Det gjelder ikke minst Melfjordsaken og dessverre risikerer en å bruke mye tid også i månedene framover.

Melfjordsaken i langdrag

Et enstemmig Storting gjorde i desember 2001 vedtak hvor en ba «Regjeringen vurdere saken om kompensasjon til Rødøy kommune på nytt - og som et særtilfelle innenfor ordningen med kompensasjon til kommuner for ikke-utbygging. Det forutsettes at en kompensasjon skal ligge innenfor de økonomiske rammer som har vært gjeldende for denne ordningen.»

Men da Revidert Nasjonalbudsjett kom på bordet i mai 2002, så hadde ikke Regjeringen lagt fram noen ting til Rødøy. Da vedtok et flertall i Finanskomiteen (bestående av AP, SP, FrP, SV og KP) følgende «Flertallet finner det kritikkverdig at Regjeringen ikke har fulgt opp Stortingets enstemmige merknader og vedtak vedrørende kompensasjon til Rødøy kommune. Flertallet forventer at Regjeringen følger opp Stortingets enstemmige vedtak i statsbudsjettet for 2003 og gir Rødøy kommune kompensasjon for ikke-utbygging.» Regjeringspartiene (KrF, H og V) mot dette og ville ikke gi Rødøy kommune noe.

Men da forslaget til Statsbudsjett for 2003 ble framlagt så hadde ikke Regjeringen fulgt opp Stortingets vedtak. Regjeringen skrev i statsbudsjettet at «- På bakgrunn av dette vedtaket har departementet vurdert saken på nytt. Det er ikke funnet grunnlag for kompensasjon for ikke-utbygging i Rødøy kommune ... Det foreslås derfor at det ikke bevilges

midler til kompensasjon ... over statsbudsjettet for 2003.»

Men selv om Regjeringen har vært negativ, så har Rødøy kommune store forhåpninger til at Stortinget skal gjøre det klart nok en gang at Rødøy skal ha billighetserstatning for tapet som kommunen har lidd etter at Melfjordutbyggingen ble stoppet. Det blir lagt fram egen innstilling om dette i Stortingets kommunalkomite.

Verneplanen for vassdrag

Det arbeides nå med en ny verneplan for vassdrag og i oktober 2001 var alle elvene/vassdragene rundt Melfjorden og Sørfjorden med på lista over aktuelle vassdrag som kunne vernes. Rødøy kommune har arbeidet for å få ut flest mulig av disse vassdragene, fordi et verne vil bety at områdene ikke kan benyttes til f.eks. framtidig kraftutbygging. I februar 2002 kom en ny liste og da var alle vassdragene på sørsiden av Melfjorden og rundt Sørfjorden tatt ut av verneplanen. Og da det endelige forslaget til ny verneplan ble framlagt i august 2002 så var også de tre vassdragene på nordsiden av Melfjorden (Nattmoråga, indre og ytre Stelåga) tatt ut av verneplanen. Det eneste som var med i verneplanen var Storvassåga i Melfjordbotn og Glomåga m/ Tverråga i Rana/Rødøy. Rødøy kommunestyre vedtok i oktober i år at også disse vassdragene må ut av verneplanen. Senere har også Nordland fylkesting (mot 9 stemmer) gått in for å ta ut Storvassåga og Glomåga av verneplanen.

Saken skal nå sendes til NVE og den skal til syvende og sist behandles i Stortinget, kanskje i løpet av 2003.

Det blir en stor jobb for Rødøy kommune å få Stortinget med på dette, men det er eneste sjanse dersom en skal kunne få til en ny kraftutbygging i Melfjorden en gang i framtida og kanskje også få ilandføring av gass inn Melfjorden og over til Langvatnet.

Storåvatn og Smibelgvatn-utbyggingen

Da vassdragene rundt Sørfjorden og sørsiden av Melfjorden ble frigjort fra verneplanen i februar 2002, så tok endelig Salten Kraftsamband (SKS) og gjorde ferdig konsesjons-søknaden for utbygging av kraftverkene i Storåvatn og Smibelg.

Konsesjons-søknaden ble sendt ut på høring i juni måned med frist til 25. oktober med å behandle saken. Det ble arrangert folkemøte i Øresvik 3. september i regi av Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) og Rødøy kommunestyre vedtok enstemmig å anbefale konsesjonen. Senere har også Lurøy kommunestyre (mot 4 stemmer) og Nordland fylkesting enstemmig vedtatt å tilrå at SKS får konsesjon slik som de har søkt om.

Saken skal nå behandles ferdig i NVE og så skal den sendes til departementet. Rødøy kommune har håp om at konsesjonen kan bli gitt i løpet av sensommeren 2003.

SKOTTEN SOM KOM TIL RØDØY MIDT I JULEHELGA

Det går en fortelling som del av folketradisjonen i Rødøy om en skotte som midtvinters kom til Rødøy for å kjøpe en jakthytte. Dette skal ha skjedd i slutten av 1880-åra. Denne skotten, som het Pratt og skulle være arkitekt, kom med rutebåten til Rødøy i romjula og hadde hele familien og stor oppakning med. Han skal ha fått god kontakt med ekspeditøren på Rødøy som på det tidspunktet var Johan Jenssa på Havnøy, far til kjente Edvard J. Havnø og Anna Jenssen Havnø. Senere skal Pratt-familien ifølge tradisjonen hatt tilhold i et leid hus på Sundøy. Her kom han så nær «sosieteren» i Rødøy som det var mulig på den tiden. På Sundøy bodde doktor Brødtter sammen med sin fru Alethe Henriette. Hun var datter av proprietær Harald Titus Wergeland som forøvrig var bror til Henrik Wergeland og Camilla Collett. Og i tillegg fikk de nærkontakt med Jægeran og deres lokale handelsemperium på Selsøyvik.

Historia er mange år senere nedskrevet av Anna Jenssen Havnø som var i konfirmasjonsalderen da dette skal ha hendt.

Sist i 80-årene averterte en sakfører fra Sandnessjøen i engelsk avis at der i Gjervalen i Rødøy på Helgeland var en jakthytte til salgs. Der var fiskevann, rikelig med vilt og laksefiske som fulgte med med i handelen for en pris av 2000 kroner.

En skotsk arkitekt innledet forhandlinger med sakføreren og handel kom i stand. Men skottlenderen var en forsiktig herremann, han deponerte pengene i en bank og bestemt seg for reise til Norge for å se stedet.

Mellom jul og nyttår kom han reisende til Rødøy med sin familie, som besto av fruen, tre sønner og en datter. Ungdommen hos dampskipsekspediteren var på julemoro i Kommunes-tua, og en av ekspedisjonsfolkene måtte avsted og hente dem. Han fortalte at der var kommet et helt selskap av utlendinger og ingen forsto et ord av hva de sa. Det var stummende mørkt om kvelden og vinde blåste sterkt, da ungdommen gikk heimover. Da de kom inn, satt stua full av fremmede mennesker. Etter at hilser var utvekslet fikk man til en slags forklaring. En av familien hadde lært litt engelsk og kunne fortelle at disse folkene skulle til Gjervalen, hvor arkitekten hadde kjøpt en jakthytte.

Ekspeditøren, en eldre mann, erklærte med en gang at det var ingen jakthytte i Gjervalen og at det var et avsides og elendig sted. Folkene forklarte dette for arkitekten, men han ble så ivrig og sa han hadde papiret på det og lette fram en engelsk avis med annonsen. Jo, folkene forsto da såpass at denne skotske herren var blitt narret grundig. Men nei, det ville han ikke høre snakk om.

De unge laget så i stand kveldsmål for de fremmede og gjorde det så pent og hyggelig som mulig. Det lot til at maten smakte, de spiste godt og lot til å falle til ro. Og så ble de der natten over.

Neste morgen ble det spørsmål om hvordan de skulle komme seg til Gjervalen. Ekspeditøren hadde en listerbåt med seil, og med to-tre manns besetning skulle de så prøve å skyss dem. De hadde flere kasser fulle av forskjellige ting, dertil også et piano. Ekspeditøren forklarte ved hjelp av tolken at de måtte og burde ta med bare det aller nødvendigste, og slett ikke pianoet, men arkitekten insisterte på at pianoet måtte de ha med seg. Heldigvis ble det ikke plass i båten, så de måtte sitte hvor som helst de kunne finne plass. De hadde forresten gode, solide skotske

plagg som de delte mellom seg.

Da de omsider kom fram gjennom den lange og trange fjorden – 56 km. fra Rødøy – var det fjære sjø og en lang utfjære. De måtte legge listringen såpass langt fra land at den ikke falt oppe, og så til å pakke ut av de største kasser. De la lakener i småbåten og lempet servise og diverse andre saker ned på lakene. da de skulle i vei oppover fjæra, var der en som slapp taket av et hjørne og dermed falt noe av de kostbare serviser ned og gikk i stykker. Det ble nå også mørkere etter hvert og de hadde bare en liten lanterne med som kunne skaffe belysning.

Da de kom til «jakthytta» viste det seg at det var en liten fiskerbu, som folkene der hadde brukt når de var ute for å fiske med line og garn. Der ble ikke stor plass å snu seg på, når varene og folkene var kommet inn. Fruen så seg bestyrret om og fikk øye på den lille båtovnen som var i bua. Da slo hun henderne sammen og gråtende sa hun: – Å, min mors komfyr kostet over 400 kroner – kan vi få kokt noe på den vesle ovnen der?

Heldigvis hadde de fra ekspeditørens heim fått med seg en kaffekjel, niste og melkespann, slik at de fikk da litt mat alle

SKOTTEN SOM KOM TIL RØDØY MIDT I JULEHELGA



sammen. De hadde også med endel kløvd bjerkved, så de fikk varme i ovnen, vann måtte de hente fra en bekk et stykke fra huset. Den eneste belysning de hadde var den lille lykten de hadde fått med fra Rødøy, så når de skulle til bekken etter vann ble herskapet sittende i mørke.

Hvordan de tilbrakte natten mellom alt reisegodset, vites ikke. Neste morgen måtte skysskarene seile dem ut til Selsøyvik, og karene reiste heim til Rødøy.

En dag kom familien tilbake til ekspeditørens heim. Og de unge skottlendere fant seg forholdsvis snart tilrette og var tilfreds, de prøvde å gå på ski og fordrev ellers tiden på beste måte. Mr. Pratt og fruente sine aviser, og hun var svært flink til å strikke, så tiden gikk da. En dag gikk de ned på brygga hvor deres varer sto og her iførte de seg sine

skotske drakter. – Pratt og guttene hadde sine skotske «kelts», korte bokser som nådde til knærne og med korte strømper. Videre hadde de sko med spenner, et rødrotet sjal med frynser i begge ender ble tatt under høyre arm og festet på venstre skulder med et stort, rundt smykke med en kostbar stein i midten, en ende av sjalet hang bakover og den andre framover. En annen dag gikk foreldrene ned til brygga og kom tilbake med et smykkeskrin, hvor der var halsbånd, armbånd, brosjer og masser av ringer som blinket i alle regnbuens farger, diamanter og andre ting - en hel formue bare av den slags.

Mens han leste og hun strikket, sovnet han ofte da man satt i gyngestolen. Da så fruente opp og sa: «Pa». Så våknet han og begynte å lese, men sovnet snart inn igjen. Dette gjentok seg ofte - til stor fornøyelse for ungdommen.

De fremmede ble i heimen til ekspeditøren i fem eller seks uker. Da fikk de leie et lite hus hos Tobias Pedersen Sundø og der bodde de et års tid. De kjøpte så en liten gård ved Jonsvatnet i nærheten av Trondheim.

Mrs. Pratt hadde giftet seg langt under sin stand, og så hadde familien sperret hennes arvelodd og de drev nå prosess om den. De bodde noen år på den gården de hadde kjøpt inntil de hadde vunnet arvesaken og så flyttet de tilbake til Skottland. En av ekspeditørens døtre korresponderte med fruente både mens de bodde i Norge og siden de var tilbake i Skottland. Datteren til Pratt ble gift med en styrmann hun var blitt kjent med under overreisen. Senere vites intet om familien.

Da datteren ble gift, sendte hun et stykke av brudekaken i en spesiell eske til ekspeditørens familie.

Anna Jensen, Rødøy.



*God jul og
Godt nytt år!*